Elinvoimakeskus

Resultatbaserat understöd för vattenskydd inom jordbruket i Skärgårdshavets avrinningsområde

Resultatbaserat understöd 2026–2028

elinvoimakeskus.fi/resultatbaserat

Jenna Bergholm, Livskraftscentralen i Sydvästra Finland
jenna.bergholm@elinvoimakeskus.fi
0295 022848

11.3.2026

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

SAARISTOMERI-OHJELMA
SKÄRGÅRDSHAVSPROGRAMMET

Bakgrund

- Åtgärder i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering för att förbättra vattnens och i synnerhet Skärgårdshavets status. Utöver åtgärderna har man för avsikt att utveckla finansieringsmekanismerna för att förbättra vattnens status och naturens tillstånd.
- Låg erfarenhet av resultat- och effektivitetsbaserad finansiering inom den offentliga sektorns miljösektor.
- Miljöministeriet började utveckla ett resultatbaserat understöd för vattenskydd inom jordbruket, där målet är att sänka fosfornivån på åkrar med högt fosfortal. Även jord- och skogsbruksministeriet har deltagit i planeringen av understödet.

Mål och område

- Syftet med statsunderstödet är att sänka fosforhalten i åkerns ytskikt på skiften med höga och betänkligt höga fosforhalter
- Målet är att förbättra vattnens status genom att minska urlakningen av fosfor från åkrarna till vattendragen

- Ett särskilt mål är att samla erfarenheter av resultatbaserat stöd för fortsatt beredning

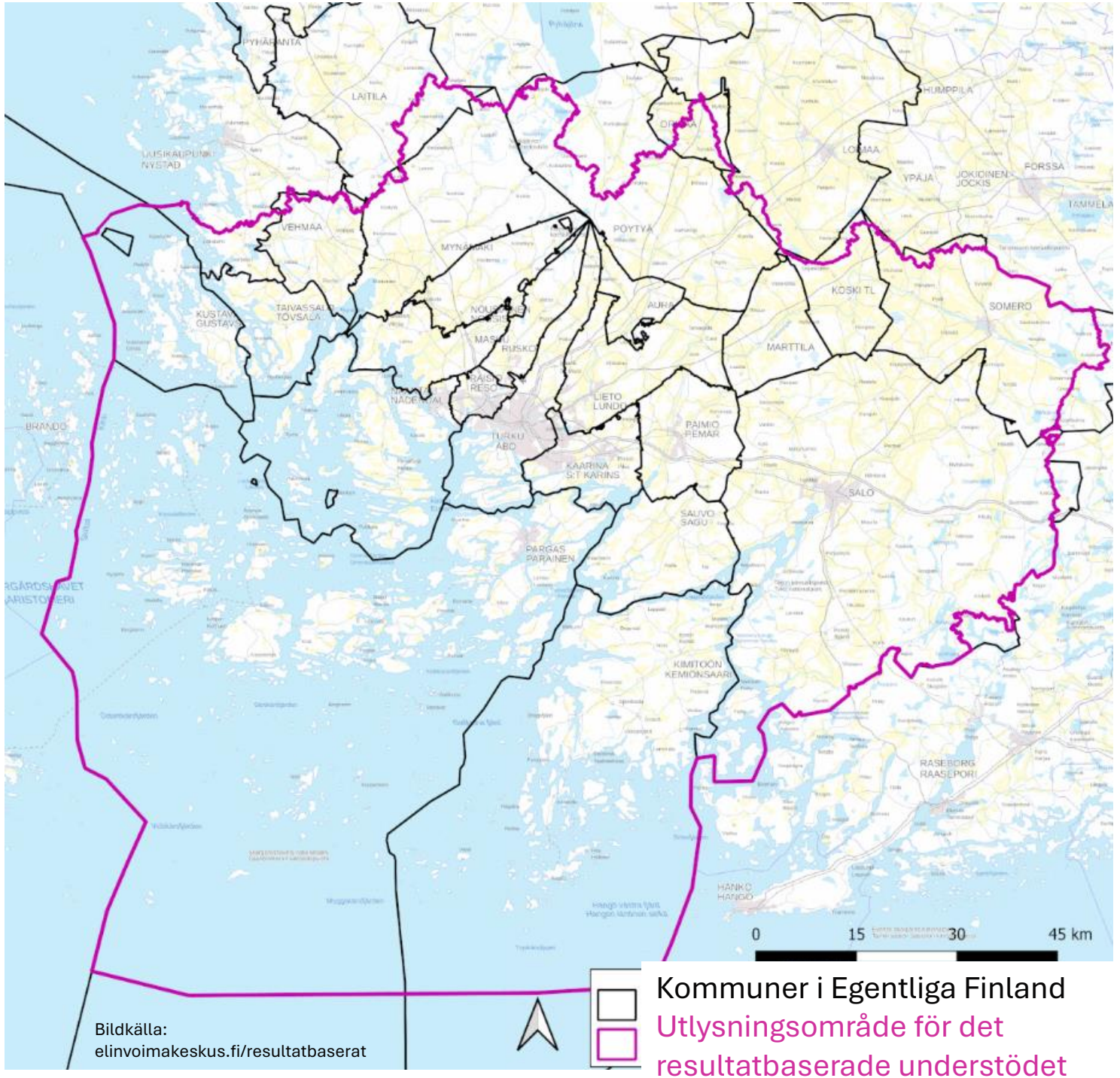

Elinvoimakeskus

Kriterier för understöd och ansökan

- Stödet beviljas av Livskraftscentralen i Sydvästra Finland
- Endast **Skärgårdshavets avrinningsområde** deltar
- Understöd kunde endast sökas för basskiften där **bördighetsklassen för fosfor är 6 (hög) och 7 (betänkligt hög)**
  - Om flera delprov tog från basskiftet beräknades medeltalet av dessa
- Även en del av ett basskifte, ett s.k. projektskifte
- Understöd kan sökas för 1–20 ha
- Understödet betalas till den jordbrukare i vars besittning åkern är
- För valet används gällande bördighetsanalyser

- Ansökningarna lämnades in på webbplatsen sokunderstod.fi: Utlysningar / Statsstöd för vattenskydd inom jordbruket – Sokunderstod.fi – konstaterades inte vara lämplig för massutlysning

VILJAVUUSTUTKIMUKSEN TULKINTA

Maan ominaisuus ja maalajiryhmä	Multavuus	VILJAVUUSLUOKKA						
		Huono	Huonon-lainen	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä	Korkea	Arvel. korkea
Happamuus, pH								
- savimaat	vm	- 5,4	- 5,8	- 6,3	- 6,7	- 7,2	- 7,6	-
	m	- 5,2	- 5,6	- 6,0	- 6,4	- 6,9	- 7,3	-
	rm	- 5,0	- 5,4	- 5,8	- 6,2	- 6,6	- 7,0	-
	erm	- 4,8	- 5,2	- 5,6	- 6,0	- 6,4	- 6,8	-
- karkeat kivennäismaat	vm	- 5,1	- 5,5	- 5,9	- 6,3	- 6,7	- 7,1	-
	m	- 5,0	- 5,4	- 5,8	- 6,2	- 6,6	- 7,0	-
	rm	- 4,9	- 5,3	- 5,7	- 6,1	- 6,5	- 6,9	-
	erm	- 4,7	- 5,1	- 5,5	- 5,9	- 6,3	- 6,7	-
- multamaat		- 4,6	- 5,0	- 5,4	- 5,8	- 6,2	- 6,6	-
- turvemaat		- 4,4	- 4,8	- 5,2	- 5,6	- 6,0	- 6,4	-
Kalsium, Ca mg/l								
- savimaat		- 1000	- 1500	- 2000	- 2600	- 3600	- 5600	-
- karkeat kivennäismaat		- 400	- 800	- 1400	- 2000	- 2600	- 4000	-
- eloperäiset maat		- 600	- 1000	- 1600	- 2600	- 3600	- 5600	-
Fosfori, P mg/l								
- savimaat	vm	- 2,0	- 4,0	- 8,0	- 15	- 25	- 40	-
	m	- 2,0	- 3,5	- 7,0	- 14	- 23	- 40	-
	rm, erm	- 1,5	- 3,0	- 6,0	- 12	- 20	- 40	-
- karkeat kivennäismaat: hiesu, hiue, hiekat	vm	- 3,0	- 7,0	- 13	- 22	- 35	- 50	-
	m	- 3,0	- 6,0	- 12	- 20	- 33	- 50	-
	rm, erm	- 2,5	- 5,0	- 10	- 18	- 30	- 50	-
- karkeat kivennäismaat: hiedat, moreenit	vm	- 2,5	- 5,0	- 10	- 18	- 30	- 50	-
	m	- 2,5	- 4,5	- 9,0	- 17	- 28	- 50	-
	rm. erm	- 2,0	- 4,0	- 8,0	- 15	- 25	- 50	-
- eloperäiset maat: muut paitsi ei rahkaturve		- 2,0	- 4,0	- 8,0	- 15	- 22	- 30	-
- rahkaturve		- 1,3	- 2,7	- 5,3	- 10	- 15	- 20	-

Bildkälla: cdnmedia.eurofins.com/european-east/media/2857469/eurofinsagro_viljavuustutkimuksentulkinta_06022020_teroprint.pdf

Elinvoimakeskus

Urvalskriterier

- Man förberedde sig på att poängsätta skiftena om det fanns många sökande:
- Det **viktigaste kriteriet för valet är fosfortalet**. Ett åkerskifte får poäng direkt på basis av fosfortalet i bördighetsanalysen.
  - Ett andra vägande kriterium är **erosionskänsligheten (koefficient 1,2)**. Fosfortalet multipliceras med koefficienten för erosionskänsligheten om åkerns erosionskänslighet i Naturresursinstitutets karttjänst för naturresursdata är **måttlig, stor eller mycket stor**.
- Max. 30 jordbrukare
- När en gård väljs ut tas jordprover från projektets sida i början (2026 före vårarbetet) och i slutet (2028 före vårarbetet)
- Om valet fattas ett stödbeslut av vilket framgår bl.a. stödbeloppets maximibelopp.

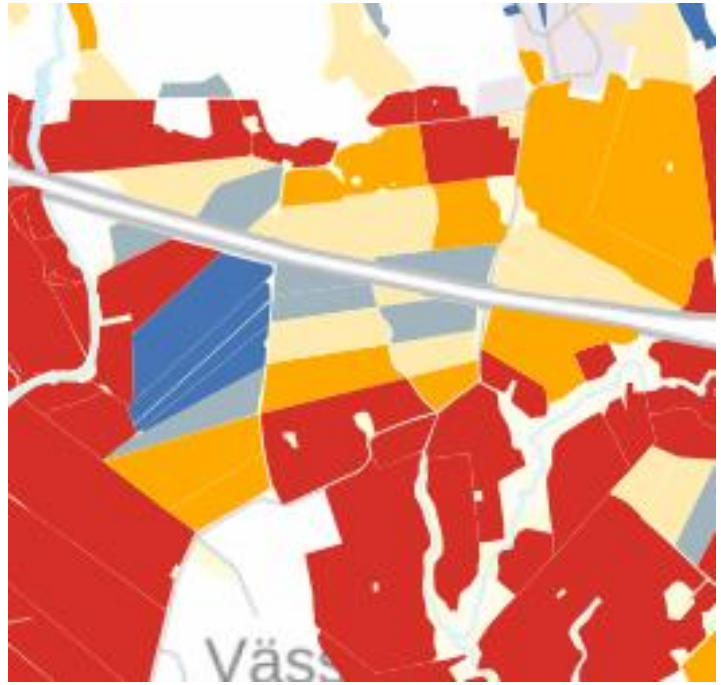

luonnonvaratieto.luke.fi/kartat?panel=peltomaat&lang=sv

Stödform

- De sökande har lämnat in gällande bördighetsanalyser som endast används för att kontrollera kriterierna för tillträde (jordbrukaren kan om hen så önskar ge tillstånd att lämna ut uppgifterna även för forskningsändamål).
- Hybridmodell som betalningsgrund: För deltagande i projektet betalas gårdsspecifikt fast understöd (bl.a. intervjuer och annan insamling av information) och dessutom betalas understöd på basis av resultatet, dvs. sänkningen av fosfortalet
- Det gårdsspecifika fasta understödet är 1 000 euro. För ett sänkt fosfortal beviljas understöd per hektar.
    - mäts från den högsta 5 cm
- Det finns ingen egentlig övervakning av åtgärderna och de som deltar i pilotprojektet blir inte heller lättare föremål för annan stödövervakning
- En ökning av fosfortalet bestraffas inte

Provtagningar

- Livskraftscentralen tar jordprover för att fastställa utgångsnivån på fosforhalten våren 2026, före vårarbetena
- Därefter får jordbrukarna fritt vidta åtgärder för att beräkna fosfortalet på sina skiften.
- Två år efter den första provtagningen (våren 2028) tas nya prover i syfte att fastställa förändringen i fosfortalet.
- Understöd beviljas enligt förändringen (/ha/nedsatt fosfortalsenhet).
- Proverna tas på 0–5 cm och 0–20 cm, varav 0–5 cm används för att verifiera sänkningen av fosfortalet

Bild: Mailis Savela

Forskningsprojekt

- Forskningsprojekt som beställts från Naturresursinstitutet
- De centrala forskningsfrågorna som projektet söker svar på hänför sig till:
    - jordbrukarnas erfarenheter
    - kostnader och stödform
    - fosforns beteende i marken
- Jordbrukarnas erfarenheter av det resultatbaserade stödet är särskilt viktiga med tanke på fortsättningen och utvecklingen
- Med hjälp av informationen kan man utveckla en eventuell ny stödform som fungerar och lockar jordbrukare
- För att understödet på 1 000 euro ska betalas förutsätts deltagande i forskningsprojektet
- Intervjuer, enkäter m.m.
- Forskningsåtgärderna genomförs av Naturresursinstitutet, Ruralia-institutet vid Helsingfors universitet och Motiva

Observationer hittills om den nya stödformen

- Det är en utmaning att anpassa ett resultatbaserat verksamhetssätt till statsunderstödslagstiftningen, som utgår från tanken: genomförandeplan – övervakning av åtgärder och kostnader
- Det finns inget färdigt verksamhetssätt, så det finns mycket att fundera på gällande hur man ska gå till väga i olika situationer, t.ex.
    - Hur ordnas utlysningen och utbetalningen av understöd?
    - Enligt vilka kriterier väljs understödstagarna?
    - Hur ska man gå till väga om t.ex. skiftets storlek ändras eller skiftets ägarskap ändras?
- En utlysning som genomförts via webbplatsen Sokunderstod.fi är inte lämplig för massutlysning
    - Många fel som kräver utredningar och manuellt arbete
    - Ett system av samma typ som utlysningen om gipsbehandling, där det finns färdiga uppgifter som den sökande väljer, är en mer fungerande lösning då uppgifterna innehåller skiftesnummer, arealer osv.
- Provtagningen kräver mycket arbetskraft, en utvidgning som sådan är inte möjlig

Sammanfattning av det resultatbaserade understödet

- Resultatbaserat understöd till jordbrukare i Skärgårdshavets avrinningsområde för sänkning av fosforhalten på åkrar högt och betänkligt högt fosfortal. Jordbrukaren får en fast ersättning på 1 000 euro samt tilläggsunderstöd för den uppnådda sänkningen av fosfortalet.
- Genom understödet får man information om och erfarenheter av den nya stödformen.
- Understöd har ansökts från Livskraftscentralen i Sydvästra Finland. Utlysningen har genomförts: Utlysningar / Statsstöd för vattenskydd inom jordbruket – Sokunderstod.fi
- Färre än 30 jordbrukare deltar.
- Det resultatbaserade understödet genomförs som en del av Skärgårdshavsprogrammet i samarbete med projektet ACWA life.
- Understödet finansieras av miljöministeriet.
- Mer information om understödet finns på webbplatsen elinvoimakeskus.fi/resultatbaserat.

Tack!

Yhteystiedot

Bergholm Jenna

jenna.bergholm@elinvoimakeskus.fi

Elinvoimakeskus

Länkar:

- Resultatbaserat understöd – Livskraftscentralen
- Statsrådets förordning om stöd för vattenskydd inom jordbruket åren 2026–2036 | 1268/2025 | Finlands författningssamling | Finlex